

B. M. II, III.

(X1878946)

h. 24, 9.

II K
4294

DISSERTATIO
A D
CAPITULATIONEM JOSEPHI RO-
MANORUM REGIS AUGUSTI
OCCASIONE ARTICVLI I.

D E
JURE ET OFFICIO
REGIS ROMANORUM CIRCA
ADVOCATIAM ECCLESIAE

QUAM
MODERANTE TRIVNO DEO
P R A E S I D E
VIRO EXCELLENTISSIMO
ET CONSULTISSIMO

DN. FRIDERICO NITZSCHIO
PHIL. ET U. J. DOCT. PROFESSORE IN HAC
ALMA LUDOVICIANA ORDINARIO, COMIT. PALAT. CAE-
SAR. ET CONSILIARIO HASSIACO GRAVISSIMO.
PATRONO ET PRÆCEPTORE SVO
OMNI HONORIS ET OBSEQUII CULTU AETATEM DEVENERANDO.

VENTILATIONI ERUDITORUM
SUBJICIT.

AD DIEM APRILIS M DCC.

J. GOTOFR. CHRISTOPH. HERTIUS
BUTISBACENSIS.

GISSÆ CATTORVM

EXCVD. JOHANNES REINHARDVS VULPIVS, ACAD. TYP.

BIBLIOTHECA
PONICKAVIANA

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK
HALLE
(1811)

57.

VIRO
CONSULTISSIMO
DOMINO
JOH. NICOLAO HERTIO
ANTECESSORI IN HAC ILLU-
STRI UNIVERSITATE LUDOVICIANA
CELEBERRIMO.

PARENTI
DILECTISSIMO
DN. JO. CHRISTOPH. HERTIO
MEDICINÆ DOCTORI HUIUS-
QUE IN HAC ACADEMIA PROFESSORI
ET ARCHIATRO HASSO-DARMSTADINO PRIMARIO.

VIRO
PER-REVERENDO
DN. M. PHILIP. JACOBO HERTIO
MINISTRO ECCLESIAE NIDERCLEENSIS
MERITISSIMO
DNN. PATRUIS ET PARENTI.

Patribus, Studiorum morumque Directoribus æternum venerandis
& longè Dilectissimis.

Dissertationem hanc

consecrat

Nepos & Filius

devotissimus

RESPONDENS.

JO. GOTOFR. CHRISTOPH. HERTIO,
*Gentilem Gloriam ingenua Virtute, suavissimis
 Moribus, atq; insigni Doctrina
 exornanti,*

FRIDERICUS LUDOVICUS WALDNER
 DE FREUNDSTEIN

S. P. D.

CUM omnes mihi singulari quadam ac præcipua laude digni videntur, qui animum ad honestarum artium studia adiungunt, tum ii imprimis, qui virtutis via ad immortalitatem grassantes in assequenda non dico, sed fruenda Prudentia Divini humanique juris omnes suas operas, curas, cogitationes, mentem denique omnem collocarunt. Boni enim & æqui notitiam profitentur: æquum ab iniquo separantes: licitum ab illicito discernentes: bonos non solum metu poenarum, verum etiam præmiorum quoque exhortatione efficere cupientes: veram, nisi fallor, philosophiam, non simulatam affectant. Hujus autem studii cum duæ sint positiones, publicum & privatum: privatum, quod ad singulorum utilitatem spectat; publicum, quod ad sta-
 tum

tum Reip., ac in Sacris, in Sacerdotibus, in magistratibus confi-
stit: qui utrumque capaci mente complexus est, quo eum stu-
dio prosequendum, qua laude condecorandum putemus? cum
in privato jure cavere, consilio juvare atque hoc scientiæ genere
prodesse quam plurimis, Romani Consulis sententiâ, vehemen-
ter & ad opes augendas pertineat & ad gratiam. Illud igitur, *No-
bilissime Hertii*, denique adhuc restabat, ut, postquam in publica
disputatione, Moderatore JOANNE NICOLA O emi-
nentissimæ eruditionis Viro, & Jcto Summo, Patruo Tuo, de
elegantissimo ex Civili Quiritium jure argumento doctè & sub-
tiliter disceptasti, denuo in orchestram descendens, quales
quotosque in publico jure, quo in Imperio utimur, fecisses pro-
fectus, propalam ostenderes. Id cum in præsentiarum Duce &
Auctore Viro celebratissimo FRIDERICO NITZSCHIO,
Jcto omni laudum præconio majore præstes, liquido ominari
licet, Te, jam nunc toto legitimo opere perfectò, mox tummis,
quos integer vitæ scelerisque purus, omnigenæ item eruditionis
genere excultum pectus habens promereris, esse mactandum, at-
que sic à clarissimis Parentibus Agnatisque acceptam pulchre
coruscantem lampada, cum insigni splendore, posteris traditurum.
Quo Tibi nomine haud sane paulo plus, quam verbis assequi
licet, gratulor: nec vero Tibi solum, sed familiæ tuæ universæ,
cui hac tua virtutis, ingenii, doctrinæque prærogativa magnum
decus ornamentumque accedit: meumque in Te amorem, hac
dextra, supremo fidei argumento, serio testor & ob signo. Tu
me velim ames mutuo. Vale. Gissæ Cattorum a. d. 3.

Aptilis Anno Christiano M DCC.

COMMENTATIO
 AD
 CAPITULATIONEM
 JOSEPHI
 ROMANORUM REGIS
 AUGUSTI,
 ET QUIDEM AD EIVSDEM
 ARTIC. I.
 DE
 IVRE ET OFFICIO REGIS ROMANO-
 RVM CIRCA ADVOCATIAM ECCLESIAE.
 CAPUT I.
 DE ADVOCATIA ARMATA
 IN GENERE.

I. **A**dvocatiæ armatæ definitio 1.
 Defensor vocatur Advocatus,
 Patronus, Protector, De-
 fensus vero Cliens. 2.
 Jus dicitur vel Clientelare vel
 Advocatiæ, diverso nim. respe-
 ctu 3.
 Hujus Synonyma Jus Protectionis
 Schutz oder Schirms, Gess

rechtigkeit/Vorspruch/Voge-
 ten 4.
 Item Mundiburdium vel Mun-
 deburda; Cujus vocis origo 5.
 Vormund unde dicatur? 6.
 Item Unmündig? 7.
 Mundiburdium denotat Jus de-
 fensionis Ecclesiasticæ. 8.
 Quid Mundbur apud Rationa-
 rios?

A

II. Advo-

Advocati Synonyma Germanica,
 Schutz Herr / Mund Herr /
 Vogt. 10.
 Imperator dicitur Vogt der Chris-
 tenheit 11.
 Unde derivetur vox Vogt? 12.
 Clientes dicuntur, Schutz Bero
 Verwandte / Mundleute 13.
 III. Jus Advocatia locum habet in-
 ter æquales & qui in Statu Natu-
 rali vivunt. 14.
 Habet locum citra subjectionem 15.
 Clientes defenditur saltem contra
 vim injustam 16.
 Banno Imperiali notatum Advoca-
 tus non tenetur defendere 17.
 Ita ut defendens teneatur ad inter-
 esse 18.
 Nec armis defendere licet quando
 jure potest 19.
 IV. Advocatus etiam Scriptis, lega-
 tionibus & intercessionibus de-
 fendere potest 20.
 Ad arma non nisi necessitate ur-
 gente deveniendum 21.
 Advocatus non magis tenetur de-
 fendere Clientem, quàm semet-
 ipsum. 22.
 Protectoribus datur salarium seu
 Schutz Geld / Mund Geld /
 23.

Interdum jus hoc est gratuitum, &
 quando? 24.
 Debetur tamen obsequium & re-
 verentia Patrono 25.
 Uti & sumptus defensionis 26.
 V. Advocatia dividitur (1.) in To-
 gatam & Armatam 27.
 Licet Hæc non semper prestetur
 armis. 28.
 Imò nec semper armis prestari de-
 beat. 29.
 Quare dicatur Armata 30.
 (2.) in Legalem vel Conventio-
 nalem. 31.
 (3.) Porro in Causalem & Forma-
 lem 32.
 (4.) in Ecclesiasticam & Secu-
 larem. 33.
 Quid Kasteni Vogten? 34.
 (5.) Dividitur in Simplicem &
 Administratoriam 35.
 (6.) Dividitur Advocatia Eccle-
 siastica in Universalem & Par-
 ticularem. 36.
 Quæ differt (7.) ab illâ, quando di-
 viditur in generalem & specia-
 lem. 37.
 (8.) Plures divisiones remissivè.
 38.

§ I.

Advocatia est nihil aliud quàm Jus seu Officium defendendi
 alium imbecilliolem contra vim injustam; Unde etiam
 talis Defensor vocatur Advocatus, qui in consilium
 & auxilium, seu ad defendendum advocatur, juxta
 Cujac.

Cujac. in Parat. Cod. de Advoc. div. Iud. Et Patronus, Protector,
 quemadmodum contra Ille, qui defenditur, *Cliens, & Jus ipsum,* 3.
Ius Clientelare dicitur; Ita ut illa denominatio, *Ius Advocatia,* à
 Subiecto Activo; *Hac* verò à Passivo sit delumpta. Illius Sy-
 nonyma sunt Jus Protectionis & Defensionis, Germanicè 4.
Schutz oder *Schirms* & *Gerechtigkeit* / *Vorspruch* oder *Vers-*
sprechuiss; Item *Bogley* / & voce Germanicæ Originis *Mundium* 5.
 vel *Mundiburdium* seu *Mundeburda*, Germanicè *Mundburd* dici-
 citur. Quæ vox, uti tutelam seu Onus tutelæ Pupillorum pri-
 mum, à vocibus *Mund* & *Bürde* / denotat, sicuti ex Lege illâ Sa-
 licâ: *Si quis ingenuam Puellam de Mundeburde*, id est, è tutelâ ab-
 stulerit, patet. Unde *Bormund* / & olim *Mundwalt* / Tutor, 6.
 quasi *Os Pupilli* dicitur, weil *Er Ihn verspricht* oder *den Vorspruch* 7.
vor Ihn thut / und sein *Vorsprecher* / *Advocat* und *Defensor* ist;
Pupillus verò *Unmündig* / *Mündlein* vocatur, der sich selbst nicht
 versprechen oder defendiren kan; Item der noch nicht *Mundbar* /
 oder frey von eines andern *Mund* oder *Vorspruch* ist; Ita postea 8.
 ad Tutelam & Defensionem publicam est translatum, ita ut *Mun-*
diburdium denotet *Onus* seu *Ius defensionis Ecclesiasticæ*; Unde in
 Constitutione Ludovici Junioris *de Pace Confluent. §. 15.* legimus:
Volumus ut Ecclesia, & Casa Dei, & Episcopi, & Dei Homines, Clerici
& Monachi & Nonne, talem Mundeburdem & Honorem habeant,
sicut tempore Antecessorum nostrorum habuerunt; apud Goldast.
Tom. un. pag. 16. Quemadmodum in Diplomatis Advocacia
 Ecclesiasticæ, quorum nonnulla habet *Mager. de Advoc. arm.*
cap. 2. num. 266. seqq. passim legimus *Mundiburdium, Mundher*
Mundmann / *Mundleute* / *Mundgele* / & similia; Et in Rationi- 9.
 bus hujus Giessenæ Censuarios illos, qui nomine Consortum
 censum debitum solvere promittunt, *Mundbur* seu *Mundburd*
 dicimus, die andere versprechen / oder von ihren *Mit-Censitenden*
Zinß schaffen / oder *zuschaffen* versprechen. *Add Magerum de*
Advocatia Armata cap. 2. n. 245. seqq. Goldast. *in Ration. de Pac.*
Confluent. pag. 22.

- §. 2. Advocatus Germanicè dicitur, Schutz- oder
 10. Schirm-Herr; Item Mund-Herr / oder Mundmann / Item der
 Vogt. Vnde etiam in *Rec. Imp. de An. 1530. §.* Nachdem aber uns
 11. 10. Imperator vocatur der Oberste Vogt der Christenheit / & in
 Weichbilde Saxonico *art. 8.* legitur: Der Kaysler soll dem Stul
 zu Rom fürstehen / von S. Peters wegen / davon er auch Römischer
 12. Vogtheisset; Et videtur hæc vox Latinæ esse originis, & à voce
 Advocati καὶ ἀπαρπερι esse deducta, juxta Goldast. *in Script. Rer.*
Aleman. Tom. 1. part. 1. pag. 131. Quamvis non ignorem, alios
 cum Hoppingio differt. *de Jure Protect. th. 15. lit. A.* à Græco
 βοηθῶν, quod idem est ac opem fero, patrocinor, unde & βοηθός,
 13. Adjutor, vocem derivare; Clientes contra Germanicè vocan-
 tur Schirm-oder Schirms-Berwandte / Schirms-Genossen /
 Mund-Leute &c.
- §. 3. Habet jus Protectionis seu Advocatiæ in primis lo-
 cum originaliter inter illos, qui æquales sunt invicem, & in Statu
 Naturali vivunt, alter tamen est *imbecillior* viribus, quam ut ad-
 15. versus validiores eum in valetudinem defendere se queat: Unde salvâ
 libertate & citra subjectionem, imò salvâ sæpè æqualitate, sub pa-
 cto se defendendi, se in alterius Clientelam seu Protectionem
 dat; Ideoque ex Jure Clientelari, ut tali, nulla sequitur sub-
 jectio, sed vulgatum illud obtinet: Schutz und Schirms-Ge-
 rechtigkeit gibt keine Obrigkeit / *cap. 13. in sin. cap. 8. X. de Pri-*
 16. *vileg. & L. 7. §. 1. ff. de Captiv.* Defendendus verò Clientis est,
 17. uti in definitione dicitur, contra *Vim injustam*. Unde ubi Clientis
 licitè offendi potest, qualis est, qui Banno Imperiali est notatus,
 per *Ord. Cam. part. 2. Tit. 9. §. 2.* Patrono fas non est, eum de-
 fendere, *L. Rem non novam 14. §. 1. C. de Judic. cap. Brevi 17. X.*
de Jure jur. Menoch, in Arb. Quæst. cent. 5, cas. 494. num. 13. seqq.
 18. adeò ut Adversariis ad damni emendationem teneatur, per ea quæ
 allegat Mager. *de Advoc. arm. cap. 11. num. 495.* Ubicunque enim
 offensio licita est, ibi defensio illicita censetur *Gloss. in L. ut vint*
 & ibi

Et ibi Dd. ff. de Just. c. 1. Quemadmodum si Clientis jure experi-
ri poterit, nec Patrono armis licet Clientem defendere, cum
Advocatus non plus habere Juris, quam Clientis possit, uti pro-
bant *Maul. de Homag. Tit. 11. num. 12. Myler. de Princip. cap. 18.*
th. 12.

§. 4. Defensio enim illa fit tam scriptis, Legationibus & 20
intercessionibus, quam etiam armis. Uti enim omnia consilio 21
prius experiri, quam ad arma devenire, sapientem decet; Et sic 22
uti Augustinus inquit: *Bellum est necessitatis, ut liberet Deus à ne-*
cessitate, & conservet in pace. Non enim pax quaritur. ut bellum ex-
erceatur, sed bellum geritur, ut pax acquiratur c. noli 3. c. 23. qu. 1.
Ita idem etiam in defendendo Cliente observandum venit, cum
si Protectores eo, quo se ipsos vel suos tueri solent & possunt,
modo, Clientem defendunt, officio suo satis omnino fecere.
Unde etiam Tabulis Clientelaribus hæc verba inserta leguntur:
Darumb sollen wir Sie / Ihre Leute und Guth / schützen und
schirmen / als unsere selbst Leute und Guth. Vid. Mager. de Advoc.
arm. cap. 11. num. 225. seqq. Præstatur verò Protectoribus in 23
præmium & recognitionem Protectionis certum nonnunquam
Salarium annuum, quod vocatur das *Schutz* oder *Schirmgeld*;
Item, *Mundgeld* / *vorspruchgeld*. Quamvis & gratuitum sit hoc 24
jus, maximè si temporale est, si enim perpetuum est & hæredita-
rium ein *Erb* *Schutz* / salarium illud regulariter præstari solet. 25
Utroque tamen casu Patrono semper debetur obsequium & re-
verentia *l. 2. l. 7. §. ult. ff. de Obseq. Parr. & Patr. prest. Novell. 78.*
cap. 2. junct. Auth. sed Hodie C. de Jur. Aux. annul. Quemad- 26
modum & utrobique defensionem Sumptibus Clientis præstat, Uti
latè probat *Mager. de Advoc. arm. cap. 14. n. 326. 369. seqq.*

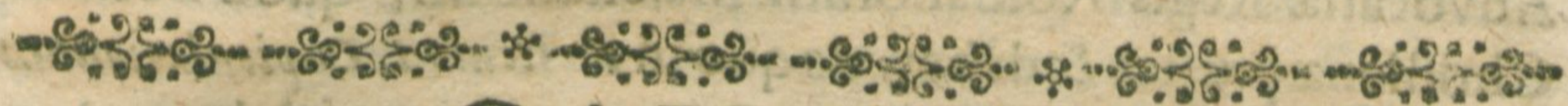
§. 5. Dividitur Advocatia variè, & quidem (1.) *ratione*
formæ & modi in Togatam, quæ in foro coram Judicio præsta-
tur, quæ hujus loci non est; & *Armatam* quæ armis præstatur;
Non quod semper & tantum armis præstari debeat, cum Patro-

nus præter arma etiam scriptis & Pacis remediis defendere Cli-
 29 entem debeat, uti §. *preced.* probavimus. Si enim nec Suimet
 ipsius defensio armata est concessa, ubi jure experiri & Pacis re-
 mediis impetrare licet, quod justum est; Ita nec alterius defen-
 sio aliter est licita; cum Advocatia ad modum propriæ defensio-
 nis sit introducta, dum Protectores eo quo seiplos vel suos tueri
 solent modo, Clientes quoque defendere tenentur *vid. Me-*
 30 *noch. Consil. 99. n. 35. & 39.* Sed potius denominatio illa est
 à potissimo analogato desumpta, cum potius est, armis & pilo,
 31 quàm stylo defendere. (2.) Dividitur Advocatia ratione *Causæ*
Efficientis in Legalem & Conventionalem. Illa dicitur quam
 quis Lege, eaque sive scriptâ sive non scriptâ, seu consuetudine
 habet, qualis est quæ Imperatori & Regi Romanorum respectu
 Ecclesiæ competit, quam generalem dicit *Limneus ad Art. 1.*
Cap. Caroli V. advoc. Die Kirchen als derselben Advocat; quod
 officii ratione præstetur; Hæc verò, quæ pacto seu conventione
 & stipulatione est inita, quam *Limneus d. l.* specialem vocat. Et
 32 quoniam Advocatia seu defensio præstatur non tantum Subdi-
 tis & jure Principis, sed etiam non subditis, imò & æqualibus, uti
 supra dictum, hinc etiam ratione *Causæ Efficientis* dividi potest
 33 (3.) in *causalem*, quam Princeps suis præstat, & *formalem* quæ ex
 pacto præstatur Non-subditis. (4.) Dividitur ratione *Objecti in*
Ecclesiasticam & Secularem, quatenus vel Ecclesiæ seu rei Ecelesi-
 sticæ, vel Laico præstatur, sicuti hæc divisio in *cap. Ex parte 18.*
 34 *X. de Privileg.* fundatur. Quæ ipsa quatenus non in simplici
 defensione subsistit, sed simul cum Administratione est conjun-
 cta, *Administratoria* vocatur. Germanicè *Rasten Vogtey /*
 dum *Ærarium Ecclesiasticum* Germanis Metonymicè vocatur
 35 *der Rasten;* Unde (5.) nata est divisio Advocatiæ in primis Ec-
 clesiasticæ in *Simplicem & Administratoriam* de quâ *Thomas Mi-*
chaël de Jurisdic. Concl. 55. & Mager de Advoc. Arm. cap. 3. n. 171.
 36 Quemadmodum & (6.) porro Advocatia Ecclesiastica occasio-
 ne Arri-

ne Articuli nostri, ratione Objecti subdistingui poterit in *Universalem* quæ debetur & præstatur toti Christianæ Genti; & *Particularem*, quæ incumbit Imperatori ratione Ecclesiæ sive Romano-Catholicæ sive etiam Evangelicæ; de quâ Plura dicemus infra. A quâ differt illa à causâ Efficiente petita quando dividitur (7.) in *Generalem*, quæ officii ratione & jure Principis præstatur ex obligatione speciali, juramenti puta, vel simili; Prout Carolus Magnus, aliique Imperatores olim Pontifici iuramentum Protectionis præstiterunt, de quo vide quæ habet *Limnaeus ad Capit. Caroli V. art. 1. ad voc. Die Kirchen als derselben Advocat. n. 4. seqq.* Quod (8.) reliquas divisiones attinet, quando Advocatia dividitur in *Propriam & Delegatam*, in *simplicem & jurisdictionalem*, in *temporalem & hereditariam*, in *publicam & privatam*, illas, cum ad præsentem materiam non æquè faciant, lubens prætereo, & ad *Mag. cap. 3. remitto.*

CAPUT II.

DE ADVOCATIA ECCLESIAE UNIVERSALIS REGIS ROMANORVM.

I. Advocatia quare dicatur officium, & Jus? 1 Quæ Advocatia Ecclesiæ universalis, quæ particularis? 2. <i>Limnaeus aliter explicat.</i> 3. Quæ Advocatia Ipsi Generalis, quæ Specialis? 4. II. Quæ distinctio probatur, sed applicatio negatur. 5. Advocatia Ecclesiæ Universalis asseritur Regi Romanorum. 6. (1.) Ex Textu Capitulationum. 6.	(2.) Ex Aureâ Bullâ. 7. (3.) Ex Recensibus Imperii. 8. (4.) Ex ratione naturali. 9. (5.) Ex ratione Theologicâ. 10. III. Objicitur ratio dubitandi ex defectu Potestatis. 11. Ad quam respondetur. 12. Imperator inter omnes Mundi Principes præfulget. 13. Quod agnoscit etiâ Turcarum Imperator. 14.

Ceteris

Ceteri Reges sunt quasi quidam
Rami à stirpe avulli. 15.

Alphonfi Regis Arrogantia Di-
ctum. 16.

Quod Gallici Scriptores nonnulli
obstreperere solent, hæcenus est si-
ne effectu. 17.

Et contrarium probant Actus pos-
sessorii. 18.

Advocatiæ ius non supponit Sub-
jectionem, sed saltem preroga-
tivam dignitatis. 19.

IV. Advocatiæ universalis consistit
in Conservatione Pacis & Con-
cordiæ Ecclesiæ. 20.

Non se extendit ad Curam Bono-
rum Ecclesiæ. 21.

Pax Ecclesiæ turbatur ab Inimi-
cis internis æquè ac externis.
22.

Etiam Advocatiæ circa Hostes Ec-
clesiæ internos adhibita spectat
ad Potestatem Principis exter-
nam. 23.

S. I.

1. Consideratō Advocatiæ iure in genere, Ejusque definitione
variisque divisionibus breviter perpendis, ad jus vel officium
Advocatiæ Regis Romanorum Majestaticum, quod Ecclesiæ
Christianæ præstat & debet, de quo in *Articulo 1. Capitulationum*
disponitur, progressum facimus. Quatenus enim ad Advocatiam
obligatur Imperator seu Rex Romanorum, *Officium est*; quatenus
verò Ipsa præ aliis Regibus & Principibus Eidem incumbit, defen-
sionemq; ipsam, requisitis observatis obire, potest adeoq; Faculta-
tis naturam subit, etiam *Juris* nomine venit. *vid.* quæ hanc in rem
2. dicta supra ad *Proem. c. 5. n. 6.* Eamq; in *cap. preced. §. ult.* non im-
merito in *Universalem & Particularem* distinximus. *Univer-*
salis est, quæ toti Christianæ genti debetur; & Particularis, quæ
Imperatori seu Regi Romanorum ratione Ecclesiæ Christianæ in Im-
perio incumbit. Quamvis enim *Limneus ad Capit. Caroli V. art.*
3. *1. ad voc. Die Kirchen als derselben Advocat. n. 9.* Advoca-
tiam illam Ecclesiæ Universalis seu Religionis Christianæ nega-
re videatur, & Generalitatem non tam *objectivè*, quàm ratione
causæ efficientis explicare velit, ut scilicet Imperatorem, seu Re-
4. gem Romanorum, *Generalem Ecclesiæ Advocatum Officiatione*
dicat,

dicat, quatenus defensionem eidem ut Imperator & summus Magistratus debet; *specialem* verò quatenus Imperator olim etiam præstito juramento Ecclesiam specialiter in Tutelam recepit, quod juramentum protectionis est, illam tamen opinionem ne utiquam approbare possumus.

§. 2. Nam quamvis divisionem Advocatiæ in genera- 5
lem, quam Princeps officii ratione, & specialem quam ratione obligationis specialis præstat, non rejiciendam sed omninò approbandam putemus, prout etiam eandem probavimus supra *Cap. preced. §. ult. n. 37.* propterea tamen Advocatia Ecclesiæ, ratione tuitionis Universalis Ecclesiæ, seu totius Religionis Christianæ negari nequit, sed sic à diversis mala omninò fit illatio. Eam enim 6
supponit (1.) textus *Artic. nostri 1. ibi: Die Christenheit/ Item die Christliche Kirchen/ als derselben Advocat, in guten treulichen Schuß und Schirm halten.* Quæ verba etiam in Capitulatione Caroli V. & subsequentium Imperatorum omnium habentur. Cum quibus conformia habet *Aurea Bulla Tit. 2. 7*
§. 2. in Formulâ Juramenti, quam Electores ante Electionem Imperatoris jurant, quod scilicet debeant eligere temporale Caput *Populo Christiano*, id est, Regem Romanorum in Cæsarem promovendum; Ut & (3.) *Rec. Imper. Augustani Anni 1518. in 8 princ. & Anni 1530. §. Nach dem aber uns 10. & passim,* ubi vocatur *der obriste Vogt und Schirm: Herr der Christenheit.* Quæ verba vi vocis Advocatiam aliquam Ecclesiæ Particularis denotare non possunt, sed potius Universalis Ecclesiæ defensionem innuunt. Uti enim (4) Ecclesia & Religio Christiana 9
universaliter considerata in hisce terris Defensorem & Directorem quasi communem requirit; Qui ea, quæ ad pacem & Concordiam, Ecclesiæ conservandam, ad Christiani nominis hostes debellandos, adeoque ad defendendam Religionem Christianam sunt necessaria, observet, dirigat, & disponat; Ita commu-
B ni ferè

ni ferè Gentium Christianarum suffragio nulli alii meliori jure
 quàm Imperatori Romano, utpote IVtæ Monarchiæ Capiti,
 10 competere poterit. Sunt enim, (5.) uti *Hugo Grotius de Jur.
 Bell. & P. lib. 2. cap. 15. num. 12. ex 1. Cor. 12. vers. 18. & 26.*
 piè observat, omnes Christiani Christi unius corporis membra,
 quæ jubentur alia aliorum dolores ac mala perentiscere; Et si-
 cut id ad singulos pertinet; Ira & pertinet ad Populos, quà Po-
 puli sunt, & ad Reges quà Reges, adeoque maximè ad Imperato-
 rem Romanum, tanquam Regem Regum. Neque enim pro
 se quisque tantum, sed & pro mandata sibi potestate servire Chri-
 sto debet; cùm, prout demonstramus in *Institution. Jur. Nat. &
 Gent. Part. Gen. Sect. 2. c. 3. prop. 8.* unusquisque quantum in se
 est, verum Cultum Divinum promovere teneatur; Adeoque
 uti Christiani singuli mala suorum membrorum condolent, ea-
 que consolando, & quantum possunt, juvando sublevant; Ita
 Principes & populi hostes debellando, iisque resistendo, Christia-
 nam gentem defendunt.

II §. 3. Objicitur quidem huic sententiæ, quod Imperato-
 ri vel Regi Romanorum Potestas aliqua in Christianos omnes &
 extra suum Imperium, suasq; Terras degentes, adscribi non pos-
 sit, cum dudum sit explota illorum Interpretum sententia, qui
 Imperatorem in *L. Axiom. 9. ff. ad L. Rhod. de fact.* Dominum
 Mundi ratione potestatis in universum Terrarum Orbem statu-
 unt, cùm vel ratione Protectionis cum *Gothofredo ad d. l.* vel Sy-
 necdochicè, ubi magna & nobilis pars Terrarum pro toto sumi-
 12 tur, sit explicanda. At enimverò, utut Imperator Potestatem
 in reliquos Populos sibi non adscribat, Prærogativa tamen & di-
 13 gnitas Ipsi denegari nequit. Nulla enim enim Gens Christiana
 Ipsi litem de Præcedentiâ hæctenus movere audeat, dum primus
 Orbis Christiani Monarcha audit, & inter omnes Mundi Prin-
 cipes maximè præfulget, uti est in *Leg. penult. & apud Doctores*
 14 maximè *Bald. ibid. C. de Bon. qua lib.* ita ut etiam Turcarum
 Imperator

Imperator Ipsum præcipuum Christiani Orbis Caput agnoscat, dum usitato stylo ita Eum affatur: quod Germanico Idiome sic reddunt. Aus denen Potentaten JESU dem Vornehmsten / und unter denen Geschlechtern JESU erwählten vornehmsten Herrn aller Christlichen Völker / einen Versorger und Administrator der Gerechtigkeit / Unsern Nachbarn und guten Freund. Majestas enim Imperatoria est sine Pari, imò quasi Stirps ipsa, 15 cum cæterorum Regnorum Reges sint quasi quidam Rami à magnâ illâ Stirpe avulsi; Unde etiam Alphonsus, Arragoniæ & 16 Neapoleos Rex, cum Fridericum III. Imperatorem Neapoli omni honoris cultu veneraretur, & propterea ab Aulicis suis admoneretur; ita lisdem respondisse fertur: *Vestrum non est judicare de Regibus; Nos Reges debemus omnes Reverentiam Imperatori, tanquam Regi Summo, Ille est Caput & Dux Regum.* Et Barclajus in Icon Animor. cap. 5. dicit: *Tanti Nominis Sancti Majestas, Regesq; quanquam viribus sæpè majores, spontè tamen Imperatorio Culmini concedunt.* Et quamvis Gallorum Scriptores Non- 17 nulli Regi suo adulantes, quo inter Bodinus, Sorellus, Amberius Aliique, difficultates movere laborent; Tamen, uti Imperator in possessione vel quasi Præcedentiæ hætenus fuit; Ita nec Ipsi Rex Jus προεδγίας seriò urgere vel in urgendo subsistere velle hætenus est observatus, quod satis fundamentorum suorum infirmitatem ultrò arguit; Unde non tantum in Tractatu Pacis Mona- 18 steriensi, Noviomagensi & Ryswicensi, sed etiam in Conferentiâ Francofurtanâ ante aliquot annos habitâ, hæud difficulter tandem cesserunt Galli. vid. quæ hanc in rem facientia tradit Hovvell. de Præced. Reg. in pr. Besold. de Præced. cap. 2. Limn. de 7. Publ. lib. 2. cap. 7. num. 25. seqq. & in utroque Addit. Vol. Goldast. in Seniore lib. 1. cap. 16. Crus. de 7. προεδγίας Lib. 3. cap. 2. Hoc ergò posito, cum supra jam sit probatum, Advocatiam non 19 requirere vel innuere Potestatem vel Subjectionem juxta illud vulgatum: Schutz und Schirms Gerechtigkeit / gibt keine Obrigkeit; 20

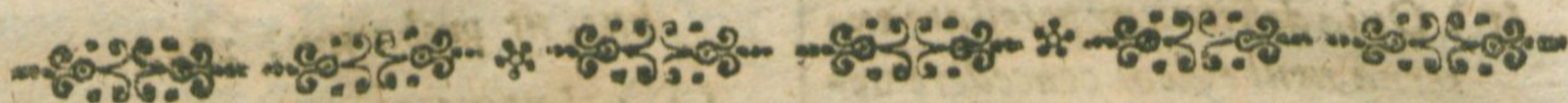

est; Sed etiam inter æquales subsistere, & sufficere Prærogati-
vam dignitatis; Ultro ex inde patet, Primas in defendendo
Christiano Orbe Religioneque Christianâ esse deferendas Im-
peratori *add. Carpzov. ad L. Reg. Germ. cap. 2. Sect. 1. Bœcler. in
Dissert. de Sacr. Rom. Imper. voce Sacrum.*

20 §. 4. Consistit verò hæc ipsa Advocatia Ecclesiæ Uni-
versalis, uti breviter jam diximus, in *Conservatione Pacis & Con-
cordiæ Ecclesiastica*, quam bene innuunt Verba Capitulationis Art.
1. *ibi: Dazu Frieden und Einigkeit pflanzen/ auffrichten und vers-
fügen sollen und wollen; Quò scilicet quietè Deum colant, &
Christianæ Gentes pacatam habeant Matrem suam Ecclesiam,*
21 *uti dicit Augustinus in Tr. 2. ad Johannem.* Ad curam enim Bo-
norum Ecclesiæ Advocatia hæc se non extendit, quam Impera-
tor in aliorum Regum & Principum Subditos, eorumque Bona,
sibi non adscribit, sed eam Principi & Reipublicæ suæ cuique cur-
22ræ relinquit. Uti verò Pax & Concordia Ecclesiæ turbari pot-
est ab inimicis pariter internis atque externis; Ita etiam Eccle-
siam ab utrisque defendere incumbit Imperatori. Unde cum
sæpè plus sit Paci Ecclesiæ metuendum mali ab hostibus internis
quàm externis, malè Pontificii Scriptores, interque illos *Bellar-
minus lib. 3. de Membr. Eccles. milit. cap. 18.* defensionem Ec-
clesiæ in eo consistere dicunt, ut fraudes, Turbæ & mala externa
23 ab Ecclesiâ arceantur. Nam quamvis hæc facultas circa inter-
nos Ecclesiæ hostes versetur, Facultas tamen hæc adversus istos
hostes non est interna, seu circa operas ut vocantur Ministeriales
& Ecclesiasticas occupata, sed externa, seu quæ circa Ecclesiam
regendam, conservandam & defendendam modo quodam Ci-
vili versatur, adeoque utique summæ Potestati competit; prout
hæc demonstramus in *Prop. 6. cap. 3. Sect. 3. Part. Gen.
Instit. Jur. Nat. & Gent.*

CAP.

CAP. III.

DE IVRE ET OFFICIO REGIS ROMANORVM CIRCA PASSAGIA ET CONCILIA OECUMENICA.

I. Jus Passagiorum & Concilii Oecumenici deducitur ex Jure Advocatiae. 1.
Infideles & Turca maximo odio habent Christianos, eosque Canes appellant. 2.
Quid inculcetur Apostata ad Religionem Turcicam deficienti? 3.
Quid sint Passagia, & unde ita dicantur, & quid Dux Passagiorum? 4.

II. Imperator merito Dux est fœderis contra infideles. 5.
 (1.) quia *Advocatus Ecclesiae.* 6.
 (2.) quia *dignior inter Socios Fœderis.* 7.
 (3.) *Ex precibus solennibus Consecrando Cesari destinatis.* 8.
 (4.) *Ex Testimonio Hungarorum.* 9.
 (5.) *Et Francisci I. Regis Galliae.* 10.
 (6.) *Ex Testimonio Hug. Grotii.* 11.
 (7.) *Ex Expeditione Gothofredi Bullionæi in Terram Sanctam.* 12.

III. *Turbis Ecclesiae internis opponuntur Concilia.* 13.
Et quare? 14.
Quid Concilium Oecumenicum? 15.
Quid Concilium Imperii? & an olim discrepaverit ab Oecumenico? 16.

IV. *Imperator indicit & dirigit Concilium Oecumenicum.* 17.
 Probatur.
 (1.) *Ex communi Christianorum suffragio & Jure Advocatiæ.* 18.
Non minus occurrendum Hostibus internis quàm Externis Ecclesiae. 19.
 (2.) *Ex Historiâ Ecclesiasticâ, & quod Imperatores olim indixerint Concilia.* 20.
 (3.) *Ex Rec. Imperii de A. 1532. §. 5.* 21.
 (4.) *Ex Assensu Cleri accedente.* 22.
 (5.) *Ex remotione argumenti contrarii.* 23.

V. *Pontifici Jus indicendi Concilii non competit.* 24.

B 3

Quia

(1.) Quia destituitur potestate externa, ut ut eidem concedere velis internam. 25.

(2.) Quia non potest simul esse Pars & Judex, cum ut plurimum causa in Concilio contra ipsum Pontificem agenda. 26.

(3.) Quia competit Imperatori-

bus, ut probatum. 27.

(4.) Imperatores interdum cum Consensu Pontificis egere, quod tamen non erat necessitatis. 28. Quod etiam probat.

(5.) Dicitur Caroli V. Imperatoris. 29.

§. I.

Diximus in Cap. preced. §. 5. Advocatiam Ecclesie consistere
 1 in primis in eo, ut Pax & concordia in Ecclesia conservetur, quò Christiani quietè Deum colere possint, & pacatam habeant Matrem suam Ecclesiam. Uti verò Pax illa & quies Ecclesie ab Hostibus æquè Externis atque internis turbari potest & solet; Ita etiam Advocato Ecclesie incumbit, ut utriusque Generis Turbis se opponat, & contra easdem ea paret remedia, quò Pax Ecclesie redeat, cultusque Divinus sine omni offendiculo & turba quietè celebrari possit. Unde Imperatori seu Regi Romanorum exinde natum est Jus seu officium circa Passagia & Concilia Oecumenica. Cum enim Hostes Christianorum externi maximè sint Ethnici & Infideles, interque Eos infensissimi & potentissimi Turcæ; quippe qui ex Regulis Impostoris sui Mahumedis ita prosequuntur odio Christianos, ut etiam *Canum*, quod maximè obsecnum apud illos est animal, nomine illos insignire non vereantur, notate *Busbeq. Epist. 1. & 3.* Et *Bosius de Imperio Turc. 3th. 53.* ex *Wallichii Rel. Turc.* refert, Hodienum illi, quia ad Turcicam Religionem deficit, telum tradi hâc mente: *Das er nicht allein den Alcoran in Ehren halten/ sondern auch wieder die Christen seinet wegen streiten/ und keinen leben lassen wolle.* Hinc contra infensissimum illum Christiani Nominis Hostem inventa sunt
 4 *Passagia*, seu Foedera & Expeditiones contra illos infideles; quarum præ reliquis Christianorum Regibus & Principibus Imperator seu

CIRCA PASSAGIA ET CONCILIA OECUMENICA. 11

tor seu Rex Romanorum Dux statuitur. Vocantur enim Expeditiones dictæ Passagia à voce Celticâ Passage, quæ & Transitum Exercitus einen Durchzug / oder Heereszug denotat, ut ita Dux Passagiorum significet das Oberste Haupte eines wieder den Erb-Feind angestellten Heerzugs.

§. II. Competit verò hoc Jus Imperatori communis Gentium Christianarum suffragio, tum (1.) quod totius Christianitatis Defensor est & Advocatus, prout *Cap. preced.* evictum, Immanitas autem Barbarorum & Christiano Nomini infensorum Hostium tutelam imprimis requirat; (2.) quod commodè & cum aliquo effectu contra hostem adeò potentem, qualis est Turca, defensio illa fieri non possit, nisi communi inter Reges & Populos Christianos iniro foedere, ejus meritò Dux Imperator seu Rex Romanorum ex prærogativâ dignitatis statuitur. Ex quo etiam (3.) occasio nata est, quod in precibus solennibus, consecrando Cæsari destinatis, propulsationis Barbarorum & Christiano nomini inimicorum Hostium fiat mentio; Et Hungari (4.) apud *Freher. Tom. 11. pag. 152.* ad Imperatorem Fredericum III. dicunt, uti refert *Joh. Antonius Campanus in Epist. 8. ad Jacobum Cardinalem Papiensem in fin.* Oportere Eum præcipuum Christianorum esse propugnatorem, qui idem sit Christianorum Imperator; Et Franciscus I. Rex Galliæ ad Caroli V. Cæsaris Romæ factam querelam de Auxiliis ad Bellum Turcicum mittendis ita respondit: *Obtulit inquit, liberaliter, quod Majores mei prestare sunt soliti, id me perlubentè esse Christianæ Reip. præstiturum, ut Copias scilicet meas omnes ipse præsens vel ad tuendam Italiam vel aliò, quocumq; rei postularer necessitas, educerem, ita tamen ut Cæsari nihilominus Principem eâ in expeditione locum non gravarer ex officio cedere.* Quemadmodum & (6.) Imperatorem Romanorum Principem illius Fœderis & Ducem Expeditionis communi consensu jam olim creatum dicit *Grotius*

16 CAP. III. DE IVRE ET OFFICIO REGIS ROMAN.

12. *Grotius de J. B. & P. lib. 2. cap. 15. th. 12.* Et celebre imprimis Exemplum est expeditionis, quæ Imperante Henrico IV. Duce Gothofredo Bullionæo, sub fine seculi XI. Anno nempe 1095. d. 15. Aug. in Terram Sanctam instituta, qua Urbs Hierosolyma Anno 1100. d. 7. Maji capta & Terra Sancta Turcis erepta. *vid. Reulner. Vol. 1. in Anti Turc. Bœcl. in dissert. de Sacro Rom. Imp. voce Sacrum.*
13. §. 3. Quod ad turbas Ecclesie internas, unde Pax Ejus & concordia conquassatur, ejusque hostes & Turbatores internos reprimendos attinet, inventum est remedium Pacis, Concilii nempe Oecumenici, seu universalis pariter ac Imperii, in quo veritas communi Christianæ gentis studio inquiritur, & quod Adversarii perperam statuunt, ab illa ex Sacris literis corrigitur &
14. emendatur. Facilius enim invenitur, inquit Innocentius Papa, in *Can. de quibus 4. dist. 20.* quod à pluribus Senioribus quaeritur. Verus etiam repromissor Dominus ait: *Si duo ex Vobis vel tres conveniunt super Terram in nomine meo, de omni re quam-*
15. *cunque petierint, fiet illis à Patre meo.* Dicitur Concilium Oecumenicum, describente Ziegler, *de Juribus Majestaticis lib. 1. cap. 15. th. 18.* illud, ubi plerique, iique precipui, Christiani Orbis Episcopi conveniunt, deliberant & decernunt, eorumque Decreta à singulis
16. *Ecclesiis Particularibus approbantur.* Cùm contra Concilium Imperii sit, quod, quousque Potestas Imperatoris se extendit, cogitur. Quæ olim tam late patuit, ut cùm fere totus Christianus Orbis Cæsaribus pateret, parum sæpè discrepantiæ fuerit, inter Concilia Oecumenica & Imperii, ut non malè *Lampadius de Rep. Rom. Germ. Part. 3. cap. 12. §. 10.* Oecumenica distinxerit ratione Orbis Terrarum, & Imperii.
17. §. 4. Indicit vero & dirigit Concilium Oecumenicum Jure suo Imperator seu Rex Romanorum potius, quàm alius
18. Christianorum Princeps; Idque (1.) communi Gentium Christianarum suffragio, quippe quod dignitatis prærogativa Eidem, si cuiquam alii, meritò adscribit, & Jus Advocatiæ Universalis, uti *Cap.*

CIRCA PASSAGIA ET CONCILIA OECUMENICA. 17

uti *Cap. preced.* dictum, id ipsum evincit. Aequè enim occurrendum est, uti inquit *Carpzov. ad L. Reg. cap. 2. sect. 3.* Turbis & Hostibus Ecclesiae internis, ne in Eam irruant Lupi, & irrumpanz tam Hæreses nocivæ, quàm etiam Vita Ordine Clericorum & Oeconomiam Ecclesiasticam indigna. Unde etiam (2.) ex Historiam Ecclesiasticam observare licet, quod Imperatores olim Concilia Oecumenica indixerint, vel saltem Ipsorum autoritate fuerint indicta. Quemadmodum Concilium Arelatense An. Christi 314. & Nicenum A. 325. à Constantino Magno; Sardiense A. 347. ab Impp. Constantio & Constante; Lampfacenum A. 365. autoritate Valentiniani; Constantinopolitanum I. An. 380. à Gratiano & Theodosio; Ephesinum A. 431. à Theodosio; Chalcedonense An. 451. à Marciano; Francofurtense A. 794. à Carolo Magno est indictum. Imò etiam (3.) Carolus V. Imperator in Comitibus Ratisbonensibus, uti habet *R. I. de An. 1532. §. Und so fern wir 5. sub Tit. Concilium* betreffend etc. contestatus est: *Das Er von Amts wegen Fürsich thun wolte / das Ihm von Kayserslichen Gewalt gebühre / und Er zu thun schuldig sey / und sonderlich in Sachen des gemelbten Concilii, das so von grossen Nöthen sey.* 22. Quam assertionem Imperatoris, (4.) comprobant tum temporis, uti ex subscriptione dicti Recessus Imperii patet, III. Cardinales. V. Archi-Episcopi. XXII. Episcopi, XXIII. Abbates & Alii Comitiorum Assessores. Et quamvis (5.) Imperatori in alios Principes summos nulla competat eosdem convocandi potestas, quod Argumentum urgent contra sentientes; Fundamentum tamen uti juris Advocatiæ Universalis, ita quoque Juris circa Concilium Oecumenicum non tam Potestatem quam dignitatis prerogativam asserimus, quæ Imperatori uti *Cap. præc.* dictum, denegari nequit. *Kid. Petrus de Marca in Concordiam Sacerdotii & Imperii lib. 6. cap. 28. n. 12. seq.* Nordermannus *de Iur. Principatus* th. 22. *Ziegler. de Iur. Majest. lib. 1. cap. 15. §. 5. seqq.*

C

§. 5. Qui

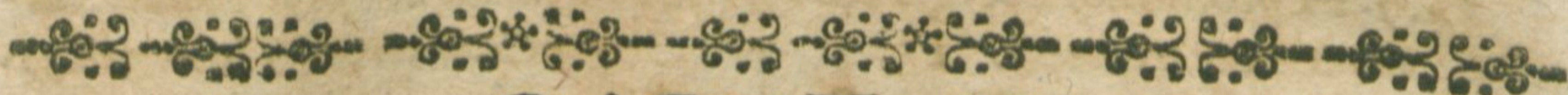

- 24 §. 5. Qui pro Pontifice Romano pugnant, Ipsiq; soli hanc convocandi Potestatem jure suo adscribunt, Imperatori verò eandem detrahunt, Eos gnaviter impudentes vocat *Ziegler. de Jurib. Majest. lib. 1. cap. 15. n. 15.* Cum (1.) Pontifex, utut functionem ipsi Ecclesiasticam & Ministerialem concedere velimus, dignitate tamen & Prærogativâ illâ, quæ ad hoc Jus exercendum requiritur, & in potestatem Principis externam incidit, destituatur,
- 26 Et foret iniquum, imò quoquè absurdum, si contra Pontificem ipsum, uti haud rarò & noviter in seculo præcedente, tempore Reformationis Lutheri, contigit, causa peragenda, ut Judicis & Directoris, simulque etiam Partis personam gerat. Unde etiam factum, ut Protestantes Concilium ut vocatur, Tridentinum
27. plane non agnoverint. Contra potius Imperatori hoc Jus ex fundamentis egregiis supra asseruimus, & quod Imperatores olim, Imperii longè lateque extensi jure, Concilia Occumenica indixerint & illud jus in successores postcâ derivaverint. Et licet demus, Imperatores quandoque cum consensu Pontificis egisse, cumque in consilium adhibuisse, raro tamen id ipsum factum, quemadmodum Historiæ in supra memoratis Exemplis id confirmant, ita ut disertè scribat *Socrates in Prefat. lib. V. Histor. Eccl.* Quod, ex quo Imperatores Christiani esse coeperunt, ex illis pependerit res Ecclesiasticæ, & maxima quæque Concilia
29. eorum arbitrio tum facta sint antea, tum hodieque fiant. Unde etiam Imperator Carolus V. in *Rec. Imperii Ratisbonensi de Anno 1532. §. Und so fern wir. §.* expresse dicit, quod ex officio Cæsareo jus sibi competat absque consensu Pontificis consilium habendi ibi: *So fern wir von Bâbſtlicher Heiligkeit / damit gemeldt Concilium in Teutschen Landen beschriben und gehalten würde / nicht erlangen möchten / daß wir alsdann von Ambswegen / Fürsichung hierinn thun wolten.* Et hæc de Advocatia Universalis Ecclesiæ.

CAP. IV.

CAPUT IV. DE ADOCATIA ECCLESIAE PARTICULARIS.

I. Ecclesia Particularis dicitur quae est Imperii Romani. 1.

In Imperio Romano tres Religiones sunt sub tutela Caesarea. 2.

Et I. Ecclesia Romano-Catholica cum Pontifice & sede Romana. 3.

Probatur (1.) ex officio Advocatae Universalis. 4.

(2.) Ex verbis Textus Capit. expressis 5.

II. Limitatur, ut scilicet fiat illa Advocata (I.) Salvo Jure Imperatoris. 6.

Quod est jus constituendi & ex-auctorandi Pontificem. 7.

(II.) Ut fiat salvis Imperii Legibus Fundamentalibus. 8.

Non obstat, quod haec clausula ad aliquot saltem Electorum instantiam sit inserta. 9.

(1.) Quia stipulatio est facta nomine Imperii 10.

(2.) Quia clausula illa non addit novam obligationem. 11.

(3.) Quia nec Reliqui Electores in illa dissentiunt. 12.

Quia (4.) sententia contraria absurdum induceret. 13.

Additur (5.) Testimonium Seldii Vice-Cancellaris Ferdin. I. 14.

(III.) Limitatur; Ut non sit plenior Tutela quam quae praestatur Protestantibus. 15.

III. Electores Saxoniae & Brandenburgicus hanc Advocatiam Sedis Romanae Caesari remittunt. 16.

Quod etiam ad Artic. 18. de Concordatis Nat. Germanicae extenditur. 17.

Quando illa remissio primam vice Capitulationi est inserta. 18.

Obstitit illi clausulae remissoriae Ferdinandus I. 19.

Ratio illius Clausulae remissoriae. 20.

Defensio tamen debetur Sedi Romanae & Pontifici promissa. 21.

Sed sine auxilio Protestantium, nisi offensio Religionem Catholicam concernat. 22.

IV. Tutela II. debetur etiam Ecclesiae Evangelicae. 23.

Probatur (1.) ex Officio Regis Romanorum Advocatae Universalis & Particularis. 24.

(2.) Ex securitate Protestantibus per Pacem Religionis promissa. 25.

(3.) Ex aequalitate inter Utriusque Religionis Status introducta. 26.

C. 2 (4.) Ex

- (4.) Ex promissione Regis Romanorum expressâ. 27.
- (5.) Occurritur objectioni. 28.
- (6.) Probatum ex Praxi Imperii dum contra Turbatores Pacis Religionis decernuntur Mandata S. C. 29.
- V. Opponitur (1.) Advocatiam Protestantibus promissam esse contrariam Promissioni Cæsaris juratæ. 30.
- Nec (2.) Advocatiam Ecclesie Romano-Catholicae promissam, posse ad alia extendi 31.
- Et posse (3.) Electores maximam partem Catholicos, illam promissionem Regi remittere 32.
- VI. Respondetur ad (1.) Esse argumentum Eusebianum, cui responsum à Caramuele. 33.
- Advocatia Romanae Sedi debita eatenus promissa, quatenus Pa-
ci Religionis non repugnat. 34.
- Protestantes non sunt Heretici ne-
que Civiliter nec Theologice. 35.
- Respondetur ad (2.) Non opus
esse Interpretatione extensivâ
cum adsint verba directâ. 36.
- Etiâ argumentum à pari de-
sumptum hîc procedere. 37.
- Respondetur ad (3.) Electores obli-
gationem Cæsari non posse re-
mittere. 38.
- Quia (a) concluditur nomine Im-
perii. 39.
- Quia (b) Augustanae Confessioni
addictis expressè Advocatia in
Capit. est promissa. 40.
- Quia Mandatarius (c) vel Nego-
tiorum gestor non potest in præ-
judicium Mandantis negotium
retractare 41.
- Nec Cæsar remissionem obligatio-
nis illius pro sancta sua fide,
erga LL. Imperii semper obser-
vatâ desiderat. 42.

§. I.

1. **Q**uod Jus & Officium Regis Romanorum circa Advocatiam
Ecclesie Particularis concernit, id ipsum, in quo consistat ex
antea dictis & quidem ad Cap. II. § 4. bene intelligere licebit. Hoc
saltem hîc repetendum est, quod per Ecclesiam Particularem
2. denotetur ea, quæ est Imperii Romani. Uti enim ibi per Pacem
Religionis, & Instrumentum Pacis Westphalicæ tres Sectæ
sunt receptæ, Lutheranorum, Romano-Catholicorum, &
Reformatorum; Ita etiam tres illæ Religiones sub Advocatiâ
Ecclesiasticâ ipsius Cæsaris sunt comprehensæ. Et quidem quod
1. ad Ecclesiam Romano-Catholicam, Sedemque cum Ponti-
fice

lice Romanam attinet, Imperator seu Rex Romanorum! (1.) est
 Advocatus Ecclesiæ Universalis, adeoq; & illius, quæ in Imperio
 Romano deprehenditur, & Lege Imperii publicâ munitur; Et
 consequenter Advocatia Sedis & Pontificis Romani comprehen- 4
 ditur, cum uti secundum jam dicta tres in Imperio Romano Lege
 Imperii Publicâ receptas Religiones æqualiter defendere tenea-
 tur; Ita etiam ad Romano Catholicæ Religionis, & eorum, quæ
 ex Eius hypothesebus communiter approbantur, defensionem sit
 obligatus; Unde cum Sedes Romana cum suo Pontifice sit inter
 præcipua Religionis Pontificiorum Capita referenda, Eiusdem
 quoq; defensio sub Advocatiâ Regis Romanorum continebitur.
 Sicuti etiam disertis verbi in *Articulo nostro 1. Capitulationis Jose-* 5
phi, & reliquarum omnium id est expressum *ibi: Dem Stul zu*
Rom / auch Bâbsliche Heiligkeit / in guten treulichen Schuz und
Schirm halten; idque adeo ut hæc Advocatia, quippe ex Pote-
 state Regiâ resultans, olim etiam Administrationem Bonorum
 Ecclesiæ incluserit, quemadmodum observat *Limneus ad Cap.*
Caroli V. art. 1.

S. 2. Non tamen hæc Advocatia simpliciter, sed cum 6
 limitatione & restrictione est intelligenda; Scilicet (1.) ut fiat
Salvo jure Imperatoris, quod in ipsum habet Pontificem, Se-
 demque Romanam, unde Ipsi jus est constituendi & ex justâ cau- 7
 sâ rursus ex auctorandi Pontificem, uti probat *can. Hadrianus 22,*
& can. In Synodo 23. dist. 63. exemplumq; Ottonis I. & Henrici
 III. *Carpz. ad L. Reg. Cap. 1. Sect. 4.* Cum Advocatia hæc Ec-
 clesiæ in Imperio non tantum Dignitati sed & Potestati Cæsareæ
 sit accepta ferenda. (2.) Ut fiat *salvis Imperii Legibus Funda-* 8
mentalibus, Pace scilicet Religiosâ & Profanâ, nec non Instru-
 mento Pacis Westphalicæ, per expressa Capitulationis verba *ibi:*
Das solche Advocatia dem Religion und Profan; auch zu Mân-
ster und Osnabrüg auffgerichteten Frieden zu præjudiz nicht an-
gezogen und gebraucht werden solle/quæ primâ vice Capitulationi

9 Ferdinandi IV. sunt inserta. Neque obstat, quod hæc saltem
 ad duorum Electorum, Saxonis & Brandenburgici Instantiam à
 Rege Romanorum sint promissa, cum hæc ipsa obligatio, duo-
 10 bus tantum Electoribus facta, æquipollet illi, quæ facta est omni-
 11 bus, cum (1.) facta sit duobus non suo tantum, sed totius Impe-
 rii nomine stipulantibus; Et Rex Romanorum etiam (2.) abs-
 que illâ Clausulâ, expressâ Lege Imperii Fundamentalî, ad id sit
 adstrictus, ita ut quicquid contra dictam Pacem statuatur, inane
 & nihili omninò declaretur, uti loquitur *Instrumentum Pacis*
 12 *Cæsareo-Suecicum Art. 5. §. 1. & passim.* Nec (3.) reliqui Ele-
 ctores in hoc dissentire voluisse præsumi possunt, cum (4.) mul-
 13 tum absurdi aleret doctrina contraria, adeò ut si Advocatia illa
 ratione Sedis & Pontificis Romani contra Pacem Religionis &
Instrumentum Pacis intentari queat, Leges Illæ Imperii Funda-
 mentales, tantâ Hominum strage partæ, tantoque cum labore
 & sollicitudine sancitæ, planè conciderent & in nihilum redige-
 rentur, quod neutiquam est statuendum; sed potius hoc firmum
 manet, quod Rex Romanorum Pontifici & Sedi Romanæ tute-
 lam ampliorem nunquam promiserit vel debeat, quam quæ sal-
 14 vis fieri Legibus Imperii potest. Quo etiam spectat (5.) Geor-
 gii Sigismundi Seldii Ferdinandi I. Imperatoris Vice-Cancel-
 larii Consilium apud *Goldastum in Politischen Reichs-Händeln*
Part. 5. num. 3. Punct. 3. vers. Zum dritten / daß die Päpstliche
 15 *Heiligkeit* &c. (3.) Hæc quoque limitatio in textu nostro occur-
 rit; *Ut tutela illa amplior & plenior non sit, quàm qua Protestan-
 tium Religioni addictis præstatur, ibi: Sondern denenselben glei-
 cher Schutz gehalten und geleistet werden solle.* Nam quam-
 vis hæc verba ad Pacem Religiosam & Westphalicam referenda
 sint, ex intentione tamen Ipsorum Statuentium si eadem expli-
 ces, æqualitatem tutelæ quoad ipsam Religionem Ejusque Se-
 ctatores, quæ in Ultraque Pace intenditur, & concluditur, intel-
 ligi promitti, ultrò patebit.

§. 3. Ob-

§. 3. Observandum verò hic est, quod Electores illi 16
 duo, Saxo & Brandenburgicus suo & suæ Religioni, seu Luthera-
 næ & Reformatæ addictorum nomine in Advocatiam Sedis &
 Pontificis Romani non consenserint, nec Regis Romanorum
 obligationem eò extendere voluerint, in verbis: Was da vom
 Stul zu Rom und Bâbſtlicher Heiligkeit vor Meldung geschicht/
 daß Ihre Ebd. Ebd. vor Sich und Ihre Religions-Verwandten
 darein nicht willigen / noch Uns damit verbunden haben. Quod
 idem etiam quoad *Articulum 18.* ubi de Concordatis Nationis 17
 Germanicæ, aliisque Ecelesiasticis agitur, sancitur; ita ut, qua-
 tenus illa, aliaque ibidem proposita Sedem & Pontificem Ro-
 manum in specie concernunt, in Obligatione Regis Romano-
 rum non comprehendantur, sed quoad ejus fieri potest, ratio-
 ne Evangelicorum Ipse liber omninò sit ab Obligationis vincu-
 lo. Quæ ipsa limitatio obligationis, quæ olim omnibus Ele- 18
 ctoribus secularibus, Bohemo saltem excepto, postea tribus, Sa-
 xoni, Brandenburgico & Palatino, & hodiè duobus Prioribus
 placuit, tempore Maximiliani II. Anno 1562. primâ vice inser-
 ta, ad præsentem usque continuata est. Nam licet jam tempo-
 re Ferdinandi I. ea res sit agitata, ut dicta limitatio expressè Ca-
 pitulationi insereretur, obstitit tamen tum temporis mutationi
 Ferdinandus & obtinuit quoque, prout docet *Seldius in Consi- 19*
lio von der Râyser und Bâbſte Gewalt / apud Goldastum in Politis-
ſchen Reichs-Händlen Part. 5. n. 3. Crediderunt enim Electores 20
 Evangelici, qui Sacris Pontificis valedixerant, absurdum esse,
 Ejus, qui se, suæque Religioni Addictos infesto prosequeretur
 odio, & planè extinctos volebat, Patrocinium & Defensionem
 Imperatori commendare, eoque Ipsum obligare. His ipsis tamen
 non obstantibus, ex iis, quæ supra sunt dicta, ex Catholicorum Ele- 21
 ctorum factâ obligatione Rex Romanorum Sedem & Pontificem
 Romanum defendere quidè tenetur, Electores verò & Augustanæ
 Confessioni addicti Status defensionem illi Copiis & Auxiliis suis 22
 assistere

assistere non obligantur, nisi forte ipsū quoq; per Consequentiam tangat Imperium, vel offensio non tam Pontificem & Sedem Romanam, quàm Ipsam Religionem Catholicam concernat. Hoc enim casu æquè contingere potest, ut, sicuti Imperator cum Statibus Catholicis Protestantes defendere tenetur; Ita etiam Imperator cum Protestantibus Catholicos defendere sit obligatus. *Addantur quæ habet Limnæus ad Cap: Maximiliani II. Art. 2. & Carpzov. ad L. Regiam cap. 2. sect. 10. in pr.*

- 32 §. 4. Inprimis vero maximi habendum, quòd Rex Romanorum ad Advocatiam & defensionem quoque II. *Ecclesie*
 24 *Evangelicae* se obligaverit. Si enim (1.) Imperator Advocatus est *Ecclesie Universalis* pariter ac *Particularis* in Imperio, uti hoc in antecedentibus demonstratum, erit etiam Advocatus *Ecclesie Evangelicæ*, quippe quæ inter Religiones in Imperio Romano receptas & Legibus Imperii, Sanctionibusque Pragmaticis munita deprehenditur. Unde etiam Electores, Principes & Status Imperii in Comitibus Ratisbonensibus *Anni 1541.* à Cæsare petiere: *Dasß Er als Advocat und Beschirmer der Christlichen Kirche die Puncten der Colloquenten (Qui à Cæsare ex Imperio electi, & pro conciliandâ Unione in dissidiis Religionis constituti erant) examiniren wolle / ob darinnen nichts wäre / dasß denen heiligen Lehrern und dem löblichen Gebrauch gemeiner Christlichen Kirchen zu entgegen seyn möchte / solches und was sonstien vielleicht vor Mißbräuche in der Kirchen erfunden werden möchten / zu ändern / zu bessern und abzuschaffen.* *Rec. 7. de A. 1541. §. Aber*
 25 *Ehur Fürsten 19.* Si etiam (2.) omnis securitas ejusque præstatio Augustanæ Confessionis æquè ac Romano-Catholicæ Religionis addictis promissa est in *Pace Religiosâ §. Und damit solcher Friede 15. Rec. Imper. de A. 1555.* Et dicta securitas postea etiam ad Reformatos extensa per *Instr. Pac. Casareo-Suecicum art. 7.* Si porro (3.) in laudato Instrumento Pacis *Art. 5. §. 1. id de-*
 26 *nuò est confirmatum, adeò ut, sicuti verba habent, inter Utrius-*
 que

que Religionis Electores, Principes & Status omnes & singulos equalitas exacta, mutuaque esse debeat, ita ut, quod uni Parti justum est, alteri quoque sit justum, violentiâ omni & viâ facti inter utramque Partem perpetuò prohibita, non attentâ Cujusvis seu Ecclesiastici seu Politici, intra velextra Imperium, quocunque tempore interpositâ contradictione vel Protestatione, qua omnes inanes & nihili declarantur. Si denique (4.) ipsa expressa Regis Romanorum pro 27
missio & obligatio in Art. 1. Capitulationis hoc disertis verbis enunciat, ibi: *Sondern demselben gleicher Schutz geleistet werden solle/wie wir Ihnen/denen zween Chur-Fürsten (Saxoni scilicet & Brandenburgico) dann auch solches krasse dieses versprechen/und Uns hiermit dazu verbinden; Quod ipsum primitus Capitulationi Ferdinandi IV. est insertum, & postea majori cum expressione Capitulationi Leopoldinæ adjectum observatur. Nec 28
impedit (5.) quod ista Obligatio duobus tantum Electoribus sit facta, cum supra jam demonstratum, Illos hoc, non suo tantum, sed totius Imperii nomine stipulatos esse, adeò ut idem quoque reliquis Electoribus placuerit, vel secundum Leges Imperii fundamentales placere debuerit, neque Rex Romanorum inde ad aliquid novi, sed ad quod ex utraque Pace aliàs jam fuit obligatus, sit adstrictus. Si ergò hæc ita se habent, uti se habent, quid mirum? Si Regem Romanorum dicamus obligatum, ut Ecclesiam æquè Evangelicam ac Romano-Catholicam defendat, Ejusque Advocatus & Protector æqualiter existat. Unde etiam 29
(6.) ex Praxi Imperii observare licet; Quod, si Status Imperii contra tenorem & securitatem Pacis Religiosæ ullo modo turbantur aut inquietantur, Cæsarea Majestas per Summa Imperii Judicia, Senatuum scilicet Cæsareo-Aulicum, vel Augustissimum Camerae Imperialis Judicium, Mandata Poenalia de non offendendo, turbando vel inquietando Sine Clausulâ, vel saltem Processus decernat; prout ejusmodi Mandata legere est apud Gyl-*

D

mannum

mannum Symphorem. Tom. 1. Part. 1. Tit. 3. & alios rerum Cameralium Scriptores,

- 30 §. 5. Opponitur quidem (1.) Advocatiam illam Ecclesiis Lutheranorum & Reformatorum præstitam, non tantum in Ecclesiæ detrimentum tendere, sed etiam Promissioni Cæsaris juratæ esse contrariam; Cùm non possit Ecclesiæ Pontificique Romano protectionem & defensionem promittere & Principibus simul Hæreticis, uti Lutheranos & Reformatos malè vocant, in introducendâ & propagandâ Hæresi auxilio adesse, vel Jurisdictionem Ecclesiasticam contra eos sistere. Et quamvis (2.) Imperator juxta Capitulationem Sedis & Ecclesiæ Romanæ sit Advocatus, non tamen id ipsum ad alia extendi posse, cùm Leges illæ Imperii sint strictæ interpretationis, ita ut ea in dubio sic facienda, ut quàm minimum obligatio inducatut, inprimis cùm Rex Romanorum in Capitulatione expressè ad Advocatiam Lutheranis & Reformatis præstandam expressè se non adstrinxerit.
- 32 Imò (3.) si vel maximè factum id esset, cùm tamen Sacri Romani Imperii Electores ferè omnes Religionem hodiè Romano-Catholicorum sint amplexi, Obligationi Imperatoriæ eam in rem factæ gratiam rursus facere, eamque omnino remittere censeari posse.
- 33 §. 6. Sed Argumento (1.) quod jam olim Personatus quidam *Ernestus de Eusebiis* ipsi Paci Westphalicæ frustra opposuit, jamdudum etiam à Romano-Catholicæ Religionis addictis Viris, in Specie à *Caramuele in Sacr. Rom. Imperii Pace licitâ demonstratâ* est satisfactum. Negatur enim defensionem Ecclesiæ & Scholarum Protestantium Promissioni Cæsaris juratæ de protegendâ Ecclesiâ & Sede Romanâ esse contrariam, cùm Advocatia illa Romanæ Sedi debita, non sit absolutè & contra quemcunque indefinitè promissa, sed quatenus ea Legibus Imperii Fundamentalibus, inprimis verò Paci Religionis & subsuto Instrumento Pacis Westphalicæ non repugnat. Unde etiam

iam

iam est, quod in Capitulationibus posterioribus expressis Verbis cumque obligatione Cæsareâ expressâ sit cautum: *Ne dicta Advocatia in præjudicium Pacis Religiosa & profana, nec in fraudem Instrumenti Pacis Osnabrugensis & Monasteriensis allegari vel usurpari unquam queat.* Utracemus falsâ argumentum Eusebiani illius personati niti hypothese; cum tantum absit, ut Augustanæ Confessioni addicti dici possint Hæretici, ut non tantum id pugnet contra Leges Imperii, sed etiam contra Dei verbum & veritatem ipsam. Nunquam enim hætenus demonstratus ipsis est *pertinax* aliquis in *Articulis Fidei error*, qui hæreseos nomine venit, adeoque nec Hæreticorum nomine mactari possunt. Quod verò (2.) dicitur, non posse per quandam Interpretationem extensivam, quod de Catholicis est cautum, ad Protestantes extendi, ex supra jam demonstratis ultrò concidit, cum non indigeamus Interpretatione extensivâ, cum expressa & directa Legis publicæ verba hic Nobis provideant. Quamvis nec argumentum à pari desumptum nobis sit invidendum, quod utique validissimum est; cum ubi eadem ratio, eademque lex est posita, ibi quoque idem jus sit statuendum. Si enim Religio Romano-Catholica cum Religione Protestantium quoad omnia jura est exæquata, necesse etiam est, ut ipsi quoque circa Jus Advocatiæ sit justum, quod Religioni Catholicæ est justum. *Inst. Pac. Cæs. Suec. art. 5. §. 1.* Quod denique ad (3.) attinet, Non est penes stipulantes Electores obligationem Cæsaream in Capitulatione præstitam remittere, cum (a) illa non concludatur nomine Electorum, sed nomine totius Imperii. Id quod non solum exinde patet, quod nomine totius Imperii eligant Romanorum Regem, sed etiam Verba Capitulationis expressa id innuant. Dicitur enim in Ipsius Principio: *Haben wir Uns mit unsern lieben Neven / Oheimen und Chur-Fürsten vor Sich und sämtliche Fürsten und Stände des heiligen Röm. Reichs vereint*

vereiniget. Et in fin. Solches alles und jedes / wie obstehet / haben wir denen gedachten Chur-Fürsten vor Sich und im Nahmen des heiligen Römischen Reichs geredet / versprochen und zugesagt. Imò de Jure Advocatiæ (b) expressè cautum, quoad omnes Augustanæ Confessioni Addictos, est his verbis: Daß Ihren Ebd. Ebd. Electoribus scilicet Protestantibus, und Ihren Religions-Verwandten gleicher Schutz gehalten und geleistet werden solle. Uti verò (c) penes Mandatarium vel Negotiorum gestorem non est, ea, quæ nomine Mandantis vel Ejus, cujus Nomine utiliter gessit negotium, pro lubitu rescindere, & jus inde alteri quæsitum rursus auferre; Ita nec Electores obligationem, Statibus Imperii Evangelicis & Ipsorum subditis partam, etiamsi ne unicus quidem Protestantium Religionem amplius amplectererur, quod tamen Deus avertere, & veræ Pietatis Zelum in animis Imperii Magnatum plantare & conservare velit! Cæsari remittere valerent. Quamvis hic timor vanus sine dubio omninò sit futurus, cum tale quid ne quidem desideraverit pientissimus Cæsar, sed potius, uti nihil habuit hætenus antiquius, quàm fidem Imperio semel datam servare sanctè. Ita & in posterum habebit. Præ oculis enim semper habet illud Cæsaris Germanici apud Tacitum l. 1. Ann. c. 53. *Moriturum se potius, dicentis, quam fidem exuturum*; Et Caroli V. gloriosissimi Cæsaris Eccio, Lutherum contra datam Salvi Conductus fidem morti tradere cupienti, respondentis: *Etiamsi Fides toto exularet Terrarum Orbe, Cæsari tamen eam tenendam esse*, uti tradit de Ipso

Just. Lipsius in *Monit. Polit. lib. 1.*

cap. 13.

CAP.

CAP. N. DE F. REGIS ROMAN. 29 [ ]

CAPUT V.
DE JURE ET OFFICIO REGIS RO-
MANORVM CIRCA CONCILIA
IMPERII.

I. Regi Romanorum competit Jus
circa Concilia Imperii. 1.

Et fluit ex Jure Advocatiæ, qua
versatur circa conservandam
Concordiam. 2.

Discordia res Ecclesie dilabuntur,
Concordia servantur. 3.

Etiã in Republicâ uniformis de-
bet esse Cultus. 4.

II. Unitas Religionis non vi impe-
tranda, sed veritate persuasio-
nis. 5.

Religio non potest cogi. 6.

Hinc in dissidiis Religionis bonum
Remedium est Concilium seu
Synodus. 7.

Si per Concilium non obtinetur
Concordia, tolerandi sunt sub
spe Conversionis aliter Docen-
tes. 8.

Maximè si Pactis ipsis fides sit pro-
missa. 9.

Omniùm maximè, si diversitas Re-
ligionum Sanctione Pragma-
tica & Lege Imperii Funda-
mentali statuta. 10.

III. Concilia Imperii indicendi jus
habet Imperator. 11.

Probatur (1.) Ex Jure Advocata-
tia. 12.

(2.) Ex potestate examinandi
Doctrinam & corrigendi defe-
ctus Clericorum. 13.

(3.) Ex Potestate externâ circa
Sacra. 14.

(4.) Ex textu Rec. Imp. de An.
1532. 15.

IV. Jus quoad Causas ad Concilium
spectantes in Imperio, est Jus Co-
mitiorum; Jus indicendi spe-
ctat ad Cæsarem. 16.

Requiritur tamen & hic Consen-
sus Electorum. 17.

V. Imperator est Director, & Judex
Concili. 18.

Judicat tamen secundum Leges
Imperii Fundamentales. 19.

Inprimis verò ad normam Pacis
Religiøsæ & Instrumenti Pa-
cis Westphalicæ. 20.

VI. Jus Advocatiæ Imperatoris est
maximam partem confirma-
tivum. 21.

Quoad tamen jus Conciliorum Im-
perii quadantenus est limitatum. 22

S. I. Ex

§. I.

1 **E**X Advocatiâ Regis Romanorum, quam Ecclesiis Particula-
 2 ribus in Imperio debet & præstat, simili quoque ratione fuit
 Jus & officium circa Concilia Imperii, quod Eidem non minus
 3 competit & adscribendum venit, quàm Advocatia ipsa. Cæsa-
 ris enim est, seu Regis Romanorum, conservare Pacem & Con-
 cordiam in Ecclesiâ, quippe in quo præprimis consistit Advocacia
 4 Ecclesiastica, prout jam supra pluribus dictum; Uti enim in
 unione, in uno Consensu, unoque spiritu totius Reipublicæ for-
 ma, Ejusq; denique vires subsistunt; Et uti concordia res parvæ
 crescunt, Discordiâ verò maximæ dilabuntur, omneque Regnum
 juxta Dictum Salvatoris apud *Matth. cap. 12. v. 25.* dissensione
 collabitur; Ita quoq; Pax & Concordia Ecclesiæ eandem fovet,
 5 conservat, salutemque ejus promovet; Unde etiam ex naturali
 ratione demonstratur, Summæ Potestati incumbere, ut in Civitate
 sua uniformis sit Dei cultus. Non enim unanimiter Deus coli
 poterit in Republicâ, siquidem diversæ Religionis ibidem obti-
 neant, sed neutri credere Summa Potestas censetur, quæ variam
 sedatur. Prout hoc in *Instit. Jur. Nat. & Gent. in Part. Gen. Sect. 3. cap. 3. Prop. 3.* demonstramus. *Vid. & Ziegler. de Jur. Majest. lib. 1. c. 14. th. 2.*

5 §. 2. Uti verò illa Unitas Religionis non ferro & flam-
 6 mis impetrari potest, cum Religio sit Judicii interni & Consci-
 entia, quæ non subjacet Imperio Civili, sed potius unicuique ar-
 bitrium suæ Conscientiæ & Religionis est relictum; Cum nemo
 possit ex verâ Religione Deum colere nisi prius sciat, quæ vera
 sit Religio. quod utique suæ cujusque conscientia est, judicii &
 arbitrii; Ad eò ut Summa Potestas præter potestatem directivam
 partes hinc habeat nullas, sed coactiva Potestas omninò cessare de-
 beat; Et optimè dicat *Gregorius in Can. Qui sincera 3. Dist. 45. Blandimentis non asperitatibus extraneos à Christianâ religione ad fidem
 rectam esse perducendos;* Et *Augustinus in Can. 33. Caus. 23. qu. 5.*

Ad

Ad fidem nullum esse cogendum invitum. Hinc si diffidia, Schis-
mata & Hæreses in Ecclesia oboriuntur, efficacius, & ad obtinen-
dam, conservandam & recuperandam Ecclesie unionem &
Concordiam aptius remedium est nullum, quam si convocetur
Concilium seu Synodus ex Piis, Theologicè doctis & prudenti-
bus Viris, Ecclesieque Episcopis, qui ab omni pravo affectu
propriaq; gloriâ sunt alieni, & non nisi veritatem, Deiq; gloriam
veræq; Ecclesie incrementum ob oculos habent, qui invocato
divino Numine causam diffidiorum examinent, lites obortas
componant & decident; *add. quæ dicta Supra Cap. III. §. 3.* Aut
igitur obtinetur Concordia Ecclesie, aut minus; *Illo casu res*
Religioni suæ adhærent, nec seducendo alios, Reipublicæ incom-
modū & periculum conciliant, sunt tolerandi Heterodoxi. Quod
si verò Pactis securitas vel Exercitiū Religionis Ipsis est promissum
servanda utique sunt illa Pacta, nec fides ipsis fallenda. Si enim,
uti Bodinus ait de Republ. lib. 5. Fidem Hæretico frangere fas est,
dare certè nefas est. Quod multò magis procedit, si diversitas
Religionum talibus Pactis, quæ Sanctionum Pragmaticorum &
Legum Imperii Fundamentalium Naturam induunt, est muni-
ta; *Quemadmodum de Pace Religiosâ & Instrumento Pacis*
Westphalicæ in Imperio Rom. Germanico constat. Unde et-
iam Augustanæ Confessioni addicti Catholicos, & Hi Illos in suis
ditionibus tolerant, liberumque Ipsis Religionis Exercitium,
prout, illud habuere aliquâ Anni millesimi sexcentissimi vigesimi
quarti parte, juxta Instrum. Pacis Art. 5. §. 12. vers. Hoc tamen
non obstante, permittunt.

§. 3. Talia autem Concilia Imperii indicendi & con-
vocandi jus & officium est Cæsaris seu Regis Romanorum; Id
quod probatur (1.) ex Jure Advocatiæ Ecclesie Universalis supra
Cap. III. §. 4. Eidem assertæ; Si enim propterea jus ipsi est con-
vocare Concilium Occumenicum, multò magis ad ipsum spe-
ctabit

- 13 **Stabit potestas cogendi Concilium Imperii, in primis cum etiam Jus Advocatiæ Ecclesiæ Particularis eidem competere clarissimè sit evictum supra Cap. IV. Quia (2.) ex commemorato Jure ipsi competit potestas secundum normam Verbi Divini, Legesque Imperii Fundamentales examinandi doctrinam pariter ac vitam Clericorum, quosque deprehendit defectus, corrigendi, emendandi & removendi; uti habetur in *Rec. Imper. de Anno 1541. §. Aber Ehr- Fürsten 19. supra allegato ibi: Daß Er/ (Imperator) als Advocat und Beschirmer der Christlichen Kirchen die Punkten der Colloquenten examiniren wolle / ob darinnen nichts wär/ daß denen heiligen Lehrern und dem löblichen Gebrauch gemeiner Christlichen Kirchen zu entgegen seyn möchete; solches und was sonst vielleicht für Mißbräuche in der Kirchen erfunden werden***
- 14 **möchten / zu ändern zu bessern und abzuschaffen. Quia (3.) jus Concilii fuit ex Potestate circa Sacra externâ, adeoque uti cuius Summæ potestati, ita etiam Imperatori seu Regi Romanorum**
- 15 **erit adscribenda; Accedit (4.) expressus Textus in *Rec. Imper. de 1532. §. Und so fern wir 5. sub Tit. Concilium betreffend; ubi Imperator promittit, Fürsichung zuthun / daß Ihm von Käyserl. Gewalt gebühre/ und Er zuthun schuldig sey/ und sonderlich in Sachen des gemeldten Concilii. Quæ ipsa verba etiam de Concilio Imperii benè possunt intelligi.***
- 16 **§. 4. Objicit quidem *Lampadius de Republicâ Rom. Germ. Part. 3. c. 12. in fin.* quod post Transactionem Passaviensem hoc jus non sit amplius penes solum Cæsarem, cum spectet ad Jus Sacrotum, quod Jus Comitiorum sit factum & cum Statibus Imperii communicatum; Accedit, (2.) quod Imperator nec solus indicat Comitia, sed prævio Electorum Consensu per *Capitul. Caroli V. Art. 12. & Leopoldi Art. 17.* adeoque nec Concilia. Distinguendum tamen ad (1.) erit inter Negotia & causas ad Concilium spectantes, & inter jus indicendi & convocandi ipsum Concilium. Nam quamvis illæ ad Comitia & Ordines Imperii**
- Simul

CONSPECTUS COMMENT. ARTIC. I. CAPIT. JOSEPHI

Breviter Hic est. Continet enim

Jus & Officium Regis Romanorum circa Ad-

vocatiam Ecclesiae. Ubi

De Advocatiâ Armata

in Genere, Ejusque

Definitione tam

Reali, quam

Nominali

Divisione variâ CAP. I.

Ecclesiae tam

Universalis, cuius consideratur

Subiectum, in quo resideat.

Fundamentum, seu Prærogativa Dignitatis.

Finis, seu conservatio Pacis Ecclesiae; Cap. II.

Modus, tam contra Hostes

Externos, Ubi Jus Passagiorum; Quam

Internos, Ubi Jus Concilii Oecumenici. C. III.

Particularis seu Imperii Romani; Ubi consideratur

Defensio.

Romano Catholicæ Ecclesiae cum

Sede Romanâ & Pontifice, cuius

Limitatio &

Remissio proponitur. Et

Evangelicæ, Cap. IV.

Modus defendendi, mediante Concilio Imperii.

Cap. V.

COROLLARIA.

I.

Mater liberis alimenta praestando eorum negotium gerere censetur.

II.

Paeta hereditatis renunciativa valida sunt jure Canonum & moribus, non jure Civili Romano.

III.

Dolo qui causam contractui dedit, rei tradite dominium non transferre, verius est.

IV.

Juramentum à Syndico praestari potest.

V.

Juramentum à testibus praestari, est de essentia testimonii.

VI. Minor

VI.

Minor, propter juramentum corporale praestitum, ratione aetatis in integrum non restituitur. Idque usus Germania ferunt, quidquid alii dicant.

VII.

Vocabulum Semper-Frey non solum Baronibus, sed etiam Comitibus competere certum est.

VIII.

Capituli consensus, non Pontificis, in rebus aliqujus Ecclesiae infeudari non solitis ad Feudum necessarius est.

B. M. II, 110.
h. 24, 9.

(X1878996)

II K
4294

CAPIT
MAN

SEPHI RO-
UGUSTI
VI I.

JUR
REGI
AD

FICIO
M CIRCA
CLESIAE

DN. F
PHIL. E
ALMA LU
SA
PATR
OM

NO DEO
E
ISSIMO
O
ZSCHIO
SORE IN HAC
OMIT. PALAT. CAE.
GRAVISSIMO.
PTORE SVO
LTV AETA-

J. GOT

DITORUM
DCC.
H. HERTIUS
M
LPIVS, ACAD, TYP.

EXCVD,

BIBLIOTHECA
PONICKAVIANA

LIBRARIAT-BIBLIOTHECA
HALLE
(GAS)

